

Barne- og likestillingsdepartementet
v/ekspedisjonssjef Inge Ovesen og
avdelingsdirektør Eli Grut

Oslo 10.8.16

Innspill fra proffene og Forandringsfabrikken vedr. Norges femte og sjette rapport til FNs barnekomité

Forandringsfabrikken er en nasjonal stiftelse som har som mål å bidra til bedre tjenester for barn og unge, bygd på svar fra barn og unge selv. Forandringsfabrikken inviterer til samarbeid mellom barn og unge, fagfolk og myndigheter – for at tjenester for barn og unge, som skole, psykisk helsetjenester, barnevern og kriminalomsorg blir mest mulig nyttige, verdige og effektive. Forandringsfabrikken har som mål å bidra til å oppfylle FNs Barnekonvensjon, Barneloven og andre nasjonale lover for barn og unge.

Forandringsfabrikken har 12 års erfaring med å samarbeide med barn og unge med erfaring fra skole og hjelpeapparat. Siden 2009 har vi invitert dem med som "proffer" – fordi de er profesjonelle på systemene. Deres kunnskap er viktig for kvalitetsutvikling av tjenestene. De inviteres med i arbeidsprosesser, for å dele erfaringer og gi råd til forandring. Rådene presenteres alltid av de unge selv, for nasjonale myndigheter, i departementet, direktorat, for forskere, fagfolk, på utdanningsinstitusjoner og på Stortinget.

Kommentarer fra proffene til barnerapporten

Barn og unges synspunkter på hvordan det er å vokse opp i Norge og hvordan tjenestene kjennes for dem, er ikke lagt som vedlegg til utkastet til rapporten som er på høring. Barnerapporten er ikke på høring.

Vi ble invitert til innspillmøte i BLD høsten 2015, der barneministeren også var. Der ble vi lovet å bli invitert til å gi innspill til barnerapporten, men ingen invitasjon har kommet. Vi oppdaget før sommeren at den snart skulle gå i trykken og ble ganske overrasket. Vi mener kunnskapen fra barn og unge i Norge om tjenestene for barn og unge, skulle vært den aller viktigste når et land rapporterer til FN. Voksne kan på mange måter si hva de vil, de vet ikke hvordan dette oppleves for barn. Derfor er vi veldig forundret over at denne delen av rapporteringen ikke er blitt løftet mye høyere i 2016.

Vi synes det er rart at myndighetene selv og alene har møtt barna. Det er jo for det meste myndighetenes arbeid det skal kommenteres på fra barna. Det er vanskelig for barn og unge å gi tilbakemeldinger direkte til dem som har ansvaret for hvordan systemene for barn i Norge oppleves. Vi synes det er rart at myndighetene ikke vet dette, og at de ikke har organisert det annerledes. Vi vet at det har blitt gjort i barnerapportene som er gitt til FN tidligere.

For å få ærlige tilbakemeldinger fra barn og unge på hvordan tjenesten for barn og unge kjennes må man spørre på måter der barn og unge opplever mye trygghet og nysgjerrighet fra de voksne og forstår at det er noen vits i å svare. Flere organisasjoner vet hvordan de skal hente inne denne kunnskapen, vi synes det er rart at departementet har bedt direktoratet hente den. Helt ærlig mener mange av oss at dette ikke viser at dere voksne har nok respekt for kunnskapen fra oss.

Kommentarer og innspill fra Forandringsfabrikken til høringsnotatet

KAP 1 – GENERELLE GJENNOMFØRINGSTILTAK

Til artikkel 4 – Statens ansvar

Nytt regelverk for avhør av barn

Her foreslår vi at dere skriver: Forandringsfabrikken har i 2015-16 møtt ca. 200 barn og unge med erfaringer fra vold og overgrep. De har klare innspill til dagens regelverk for etterforskning og rettsprosess. Denne kunnskapen vil myndighetene inkludere i det videre arbeidet for å ivareta barn og unge i avhør.

Til artikkel 3 – Barnets beste

Særdomstoler

Proffene var på møte med særdomstolsutvalget tidligere i år, og fikk et tydelig inntrykk av at de vil lytte til deres kunnskap. Her foreslår vi at dere legger til: Barn og unges råd til hvordan domstolene kan bidra til rettssikkerhet vil inkluderes.

Til artikkel 12 – Å si sin mening

Innledningsvis

Proffene mener at det i all hovedsak ikke er lovverket som er problematisk når det gjelder barns rett til å gi uttrykk for sin mening i Norge. Men i praksis er det en lang vei å gå i skole, barnevern og psykisk helsevern. Dette gjelder også i alle rettsprosesser der barn og unge er involvert. Dette mener vi rapporten bør skrive om innledningsvis.

Barnehagen og grunnopplæringen

Bygd på svar fra 3500 elever vet vi at hovedsvaret fra dem er at grunnopplæringen ikke sikrer rett til medvirkning. Dette må gjøres i hvert klasserom, og elevene må få medvirke i hva de skal lære og hvordan de skal lære. Elevrådsarbeid må bygge på svar fra dette.

Medvirkning i barnevern

Her foreslår vi at dere legger til dette innholdet: Ny barnevern lov kommer i 2017. Der ber barnevernsproffene om at barnevernet blir en tjeneste som samarbeider med barn og der barn også får medvirke i dokumentasjon, og at tjenestene utvikles bygd på tilbakemelding fra barn og unge.

KAP 4 – SIVILE RETTIGHETER OG FRIHETER

Om utfordringer med deltagelse fra alle barn

Barn og unge blir sjelden invitert til debatter på TV og radio, og når de blir det er det ofte for å illustrere et forskningsfunn eller for å vise frem noe spesielt. Mange kanaler og aviser har en praksis der journalistene må ha foreldre eller foresattes godkjenning for å intervju barna. Selv om dette ikke er lovbestemt skjer det så ofte at det hindrer barn og unge i å komme til ordet i den offentlige debatten. Vi ber om at departementet drøfter denne utfordringen i rapporten og enda grundigere beskriver statusen for barn og unges ytringsfrihet i praksis.

KAP 5 – VOLD MOT BARN

Artikkel 19 – Beskytte barn mot misbruk og omsorgssvikt

Tiltak mot vold og overgrep

Om tiltaksplanen foreslår vi at departementet legger til at det diskuteres nå hvordan dette skal innføres i Norge. Når det skrives om regjeringens opptrappingsplan for å bekjempe vold mot barn ber vi om at dere legger til at barns erfaringer og synspunkter skal med i planen.

Sikre barns medvirkning

Forandringsfabrikken tenker at etter å ha møtt ca. 200 barn utsatt for vold og overgrep ville det være klokt å nevne at deres innspill nevnes i arbeidet med opptrappingsplanen. Vi ber om at det står at barn og unge utsatt for vold og overgrep gir nå tydelige innspill til Norge på at endringer må gjøres i hjelpeapparatet og i rettsprosesser for at flere skal kunne fortelle, og at de skal bli møtt på en trygg måte etter å ha fortalt. Disse innspillene vil inkluderes i arbeidet fremover.

Mishandling i nære relasjoner

Barn og unge utsatt for vold og overgrep gir nå innspill til at det også innføres andre straffereaksjoner i Norge, etter vold i nære relasjoner. Vi ber om at dere inkluderer dette i rapporten.

KAP 6 – FAMILIE OG ALTERNATIV OMSORG

Artikkel 5 – Foreldreansvaret

Foreldrestøttede tiltak

Barn og unge i Norge har de siste årene gitt sterke innspill til at satsingene som skal ta bort atferd må forandres, og at mye større fokus fremover må legges på årsakene til oppførelsen barna viser. Dette gis nå som hovedråd til alle tjenestene for barn i Norge. Vi ber om at dere inkluderer dette i teksten om atferdsprogrammer.

Artikkel 9 – Adskillelse fra foreldre

Barns rett til å henvende seg til barnevernet

Her skrives det at tidligere barnevernsbarn har spilt inn til barnevernlovutvalget at loven må endres. Hvis det vises til innspillene til barnevernsproffene, må det også skrives at dette er barn som er i barnevernet nå – ikke bare tidligere barnevernsbarn. Resten at denne teksten mener vi må endres til dette: Unge med erfaring fra dagens barnevern har spilt inn til barnevernlovutvalget at loven må endres sånn at foreldrene må få innsyn i opplysninger om barnet, kun i samarbeid mellom barnet og barnevern. I rettsprosessen kan et utdrag eller sammendrag av opplysningen gitt fra barn til barnevern stå i papirene som følger saken. Begrunnelsen er at barn ikke føler seg trygge på barnevernet hvis informasjonen går direkte fra barnevern til foreldre. De kan også få represalier fra foreldre etterpå. I rettsprosessene må foreldrene få nok informasjon til å kunne imøtegå barnas fremstilling av saken. Dette vil sikre barnet trygghet i prosessen.

KAP 7 – FUNKSJONSNEDSETTELSE, HELSE OG VELFERD

Artikkel 23 – Barn med funksjonsnedsettelse

Det bør skrives om hva slags muligheter barn med funksjonsnedsettelser har til medvirkning.

Artikkel 24 – Helse og helsetjenesten

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten

I artikkel 4 – Statens ansvar står det ”jf. kapittel 7 c om helsestasjon og skolehelsetjeneste”, men under dette punktet står det ingenting om skolehelsetjenesten. Vi mener at departementet må redegjøre bedre for skolehelsetjenesten i rapporten fordi dette er et viktig lavterskeltilbud til barn og unge i Norge.

Medvirkning, informasjon og samtykke i helsespørsmål

I 2015 bevilget Stortinget midler via Helsedirektoratet til et kvalitetsutviklingsarbeid i psykisk

helsevern og helsearbeid for barn og unge i regi av PsykiskhelseProffene og Forandringsfabrikken. I dette arbeidet skal 15 BUPer over hele landet begynne samarbeidet med barn og unge som bruker tjenestene, og foreslå nye arbeidsmåter som skal gi bedre hjelp til barn og unge. Dette er kvalitetsutvikling nedenfra og direkte brukervedvirkning, som vi foreslår at nevnes i rapporten.

Psykisk helsetilbud

Våren 2016 vedtok regjeringen en opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse. Denne skal bygge på svar fra barn og unge, et historisk vedtak internasjonalt. Vi foreslår at departementet viser til dette vedtaket i rapporten (Innstilling 346 S). «Stortinget ber regjeringen innen juni 2017 legge frem en helhetlig tverrsektoriell strategi for barn og unges psykiske helse som omfatter individ og samfunn, og som inneholder både helsefremmende, sykdomsforebyggende og kurative initiativ. I utformingen av strategien skal barn og unges erfaringer og råd inkluderes.»

KAP 8 – UTDANNING, FRITID OG KULTURELLE AKTIVITETER

Artikkel 28 – Retten til utdanning

Gjennomføring av opplæringsløp

Her ber vi departementet nevner regjeringens vedtak om fraværgrensen på 15 prosent i videregående opplæring som tas i bruk fra høsten 2016. Dette vedtaket var sterkt i strid med kravet fra elever over hele landet, og er derfor ikke en politikk som er i tråd med stemmen til tusenvis av barn og unge over hele landet.

Grunnskolelærernes kompetanse

Her foreslår vi at det også skrives at fra høsten av skal man i lærerutdanningen lære om vold og seksuelle overgrep. Dette er en helt ny satsing, og er en veldig viktig utvikling for at vold og overgrep mot barn skal avdekkes tidligere og stoppes.

Proffene og Forandringsfabrikken takker for muligheten til å komme med våre kommentarer til rapporten. Vi håper dere tar med dere innspillene i arbeidet med ferdigstillelsen.

Og så håper vi veldig at neste gang Norge rapporterer blir rapporten fra barn og unge en mye mer sentral del av rapporteringen. Hvis dere har kommentarer eller spørsmål til høringsinnspillet kan dere ta kontakt med daglig leder, Marit Sanner på e-post marit@forandringsfabrikken.no eller på telefon 911 96 561.

Lykke til med ferdigstillelse av rapporten!

Gode hilsner fra

Proffene og Forandringsfabrikken

Marit Sanner
Fabrikkleder

Gina Ekholm
Koordinator